

Maritiem Chroniek

Stichting

Heemkunde Markelo

Jaargang 9
Nummer 2
Oktober 2006

Marco's Chronyke

Uitgave van de Stichting Heemkunde Markelo

Inhoud

Van de redactie	2
De Tiendaagse veldtocht	2
Gedichtje	20
Terug in 1936	21
Veeartsenijkunde	26
School in Herike	32
Tien jaar Stichting Heemkunde	44

Redactieleden

Mw. W. Roodhorst, Pr. Irenestraat 13, 7475 BW Markelo,
Tel. 363795

Mw. G. Stokreef-Braakman, Larenseweg 2, 7475 PW Markelo,
tel. 363009

J.G. Hidders, Rijssenseweg 25, 7475 VB Markelo, tel. 361833

G.J. Leferink, Tolweg 57, 7475 BH Markelo, tel. 361890

W. Schreurs, Tolweg 27, 7475 BG Markelo, tel. 361814

J.F. Kolkman, Worsinkweg 14, 7475 TW Markelo. tel.362856

Stichting Heemkunde Markelo. Internet:

www.stichtingheemkundemarkelo.nl

Secretariaat: A.H. Vedders, Van Hogendorplaan 24 7241 HG

Lochem. E-mail: antonvedders@hetnet.nl

Van de redactie

De vakanties zijn voorbij en wij kunnen weer volop aan de slag met ons werk voor de Heemkunde. Ondertussen heeft de redactie van Marclo's Chronyke niet stil gezeten en weer een uitgebreid nummer samengesteld. Hierbij zijn een aantal historische feiten boven water gekomen, die dit nummer een extra demensie geven.

Helaas heeft de Stichting Heemkunde dit voorjaar afscheid moeten nemen van onze medewerker J.F.Schreurs uit Herike. Jarenlang was hij te vinden in het archief om de gegevens van de bevolkingsregisters van Herike in kaart te brengen. Jammer genoeg mocht hij niet meer meemaken dat de gegevens verwerkt werden in een boek over Herike. Jan was iemand die de historie van zijn geboortestreek na aan het hart lag.

De Tiendaagse Veldtocht

Bonifatius, Alva, de slag bij Nieuwpoort, Michiel de Ruyter, wapenfeiten en heldennamen die ons te binnen schieten als we denken aan de Nederlandse geschiedenis. Ouderen onder ons leerden ze op de lagere school uit hun hoofd. Minder bekend is echter de tiendaagse veldtocht (aug.1831) tegen de Belgen. Ook jongemannen uit Markelo waren in die periode in militaire dienst. Verschillenden van hen zijn in de periode 1830 – 1837 gestorven in militaire hospitalen in het zuiden en westen van het land. Waaraan ze gestorven zijn, ziekte of verwondingen, is ons nog onbekend omdat deze gegevens moeilijk te achterhalen zijn. Hun namen vindt u verderop in dit verhaal. Vergeten namen van hen die gestorven zijn ten tijde van een vergeten oorlog. Van daar dat wij in dit nummer hieraan een artikel wijden.

Binnen het bestek van dit artikel zou het ons te ver voeren om uitgebreid¹ in te gaan op de oorzaken die uiteindelijk geleid hebben tot de opstand der Belgen. Wij kunnen er echter niet onderuit om toch summier de vaderlandse geschiedenis (alsmede jaartallen) erbij te betrekken voor de achtergrondinformatie.

Voorspel

De tegenstellingen tussen de Belgen en de Nederlanders zijn in feite al ontstaan in de 80-jarige oorlog. Prins Willem van Oranje, de Vader des Vaderlands, heeft toen al getracht Noord- en Zuid-Nederland met elkaar te verenigen in de strijd tegen Spanje. Tegenovergesteld door onder andere de Belgische adel zag hij zijn pogingen daartoe mislukken. In de loop der jaren groeiden deze tegenstellingen tussen de beide Nederlanden. De religie speelde hierin ook een grote rol. Het Noorden was grotendeels protestants, terwijl het merendeel der Belgen katholiek was. Hierbij komt nog dat de afhankelijkheid aan het Huis van Oranje bij de Noord-Nederlanders veel groter was dan bij de Belgen. De tegenstellingen werden groter na de inval van de Fransen en hun uiteindelijke aftocht.

1795: inval van de Fransen

Inval van het Franse leger. De stadhouderlijk familie vlucht naar Engeland. Nederlandse patriotten stichten onder Franse protectie de Bataafse Republiek, wat een politieke revolutie met zich meebrengt. De Nederlandse statenbond wordt vervangen door een eenheidsstaat, die in 1798 vorm krijgt in de eerste Nederlandse grondwet.

1815: de Slag bij Waterloo.

Met de Slag bij Waterloo komt er definitief een einde aan de Napoleontische tijd. Deze veldslag, die vlakbij Brussel plaatsvond, was één van de belangrijkste uit de historie. De geallieerden, bestaande uit troepen van Engeland, Oostenrijk,

¹ Dit geldt ook voor het verloop van veldtocht en de verdediging van de Citadel van Antwerpen.

Pruisen en de Nederlanden, verslaan, onder leiding van de Duke of Wellington, de legers van Napoleon.

Na de val van Napoleon wil het congres van Wenen de oude orde in Europa herstellen. Uit de chaos na de Napoleontische tijd ontstaat het “Koninkrijk der Nederlanden” en erfprins Willem Frederik wordt koning. Hij noemt zich Willem I.²

² Op 30 november 1813 kwam Willem Frederik in Scheveningen aan land. In 1815 riep hij zichzelf uit tot Koning der Nederlanden.

Het Wener Congres besluit in 1815 de Noordelijke en Zuidelijke Nederlanden te verenigen om tegenwicht te bieden aan het zojuist getemde Frankrijk. Een samenvoeging die de Belgen werd opgedrongen en ook niet gebaseerd was op de wens der Nederlanders. Deze geschillen en de bestaande onderlinge tegenstellingen op allerlei gebied gingen steeds scherpere vormen aannemen. Het zuiden (België), dat nog voornamelijk katholiek was, zag de calvinisten uit het noorden nog steeds als ketters. Willem I die zichzelf zag als een verlicht despoot botste steeds vaker op verbitterde tegenstand, vooral toen hij zich ging bemoeien met de katholieke priesteropleidingen en de invoering van de Nederlandse taal in Vlaanderen. Bovendien werden de Staatsschulden van beide landen samengevoegd, waarbij de schulden van het noorden veel groter waren. De onvrede in België uitte zich steeds meer in opstootjes en straatrellen. De reacties van de regering hierop waren te mild en toegevend. Door dit optreden was te verwachten dat het hier en daar tot oproer zou komen, hetgeen inderdaad op 25 augustus 1830 te Brussel het geval was.

*Koning
Willem I*

De vlam in de pan

Op 24 augustus 1830 werd koning Willem 59 jaar. Zijn verjaardag zou met tal van feestelijkheden gevierd worden in het zuidelijk deel van het koninkrijk en daarvoor was veel geld uitgetrokken. Dit wekte al veel ongenoegen zodat tal van feestelijkheden werden afgelast. De opvoering van de opera *La Muette de Portici*, die voor 25 augustus gepland was, ging wel door. De opera ging over een Napolitaanse visser die in 1647 een opstand leidde tegen het Spaanse bewind. Wat er die avond precies is gebeurd, is niet helemaal duidelijk. Nog voordat de voorstelling was afgelopen liepen de toeschouwers de straat op om de, in de opera verheerlijkte, opstandigheid in praktijk om te zetten. De opstand was geboren en de volkswoede richtte zich tegen de vertegenwoordigers en medestanders van het regime in Brussel. Doordat de Franse grens slecht werd bewaakt, konden honderden Franse veteranen³ naar Brussel komen, waar zij zich bij de opstandelingen aansloten. Tengevolge van deze ongeregeldeheden werd op 27 augustus 1830 besloten alle in de noordelijke provincies beschikbare troepen met spoed in en om Antwerpen en Maastricht te concentreren. Op 21 september 1830 kreeg Prins Frederik (zoon van Koning Willem I) opdracht om Brussel binnen te rukken en de orde te herstellen. In zijn opdracht was de volgende zinsnede opgenomen: "*niet te vergeten dat men zich in vrede te midden van broeders bevond*". Met een dergelijk bevel kon van een krachtig optreden tegen de opstandelingen geen sprake zijn. De troepen die Brussel binnentrokken werden in letterlijke zin warm ontvangen met geweer- en kanonvuur, brandende kachels en vitriool die vanuit de ramen op de soldaten werden gegooid. Uiteindelijk werd het een smadelijke aftocht van de troepen van Prins Frederik. De opstand had zich inmiddels over heel België verspreid en op 26 september 1830 kondigde het Voorlopige Bestuur in de Zui-

³ Fransen die voorheen in het leger van Napoleon hadden gediend.

delijke Nederlanden af, dat het Koninklijk gezag van de Oranjes niet langer werd erkend. Het gehele optreden in Brussel was door de slappe houding van de regering op een totale mislukking uitgelopen. Op 4 oktober 1830 werd door het voorlopige bestuur de onafhankelijkheid van België uitgeroepen. Op internationaal niveau begon nu het politieke touwtrekken. Een conferentie in Londen waarbij, naast België en Nederland, ook Frankrijk aan deelnam, legde de strijdende partijen een wapenstilstand op. Op 31 januari 1831 stelde deze conferentie de voorwaarden voor een scheiding tussen de beide Nederlanden vast. Het geheel werd in een protocol vastgelegd. De Belgen gingen hiermee niet akkoord. Tot 1 juni konden de partijen zich nog tegen dit protocol verzetten. Hiervan maakten de Belgen geen gebruik doch riepen op 4 juni 1831 – mede onder Franse invloed – Prins Leopold van Saksen Coburg tot Koning der Belgen uit. Koning Willem nam hiermee geen genoegen en deelde Londen mede dat hij zich niet aan de acte van scheiding zou houden. Op 27 juli 1831 deed Prins Leopold zijn intreden in Brussel als Koning der Belgen. Koning Willem I achtte zich nu gemachtigd de beslissing zelf ter hand te nemen wat uitmondde in een veldtocht tegen België.

Dan liever de lucht in...

In het begin van oktober 1830 had Antwerpen zich bij de opstandelingen aangesloten. Sinds dat moment was de stad afgesneden van haar natuurlijke weg naar de Noordzee. Alle schepen werden gecontroleerd door de Nederlandse marine en zo nodig in beslag genomen. Hoewel er een voorlopige wapenstilstand was, trokken de opstandelingen zich daar weinig van aan. De koninklijke troepen hadden zich verschanst in de citadel van Antwerpen van waaruit zij de stad in de gaten hielden en regelmatig beschoten. Een van de marineschepen, kanonneerboot no. 2, stond onder bevel van Luitenant Jan Carel van Speijk, die deze benoeming op 5 september 1830 had gekregen en naar Antwerpen werd gedirigeerd.

Doordat de Hollanders ter plaatse al enkele vernederingen hadden moeten ondergaan, was van Speijk vastbesloten zich dergelijke beledigingen niet te laten welgevalen. Hij was ook de eerste die in oktober 1830 het vuur opende op Antwerpen.⁴

Luitenant Jan Carel van Speijk

Op 5 februari 1831 werd zijn boot door een rukwind tegen de kade geworpen en raakte al snel in een benarde positie. Antwerpse havenarbeiders stroomden direct toe, gevolgd door gewapende burgers en militairen van het vrijkorps. Zij sprongen aan boord om de Hollandse vlag te strijken en de boot te overmeesteren. Van Speijk verdween snel in de kajuit en enkele minuten later vloog de boot met een daverende klap uiteen. Van Speijk had de brandende sigaar, die hij even van te voren van de scheepsjongen had gekregen, in het kruit gegooid. De Nederlandse vlag mocht niet in handen van de Belgen komen. Het effect was verbijsterend. De boot was volledig uit elkaar gerukt. Aan Nederlandse zijde vielen 26 doden. Een onbekend aantal Belgen kwam eveneens om het leven. Deze daad wekte alomteverbaasdheid en de Belgen zaten met dit incident en de bereidheid tot zelfopoffering duidelijk in hun maag. In Noordelijk Nederland werd door deze daad het natio-

⁴ Dit gebeurde op 27 oktober 1830. Deze daad is de geschiedenis ingegaan als het bombardement op Antwerpen. Vanuit de Citadel en ook van andere schepen werd Antwerpen met kanonnen beschoten. Er zijn meer dan zestien duizend granaten op de stad afgeschoten. Het gevolg: een grote verwoesting en 65 doden.

nalisme tot grote hoogte opgestuwd. Het Nederlandse volk was bereid om nog meer offers te brengen. De opstand der Belgen werd in het Noorden beschouwd als een regelrechte bedreiging van die Oud-Nederlandse geboortegrond.

Veldtocht

Na de aftocht in Brussel en de deserties van de Zuid-Nederlanders of de ontslagname uit het Nederlandse leger, was Koning Willem I gedwongen het leger te reorganiseren. De reorganisatie vond plaats in Brabant, waar eind oktober nagenoeg het gehele leger werd geconcentreerd. Dat de reorganisatie geslaagd was, bleek bij de wapenschouw bij Rijen en Woensdrecht. De Koning had een troepenmacht van 37.000 man op de been gebracht.

Bij K.B. van 29 juli 1831 werd de Prins van Oranje belast met het opperbevel van het Nederlandse leger.

Op 1 augustus 1831 besloot Koning Willem I tot een gewapend optreden tegen België. De Tiendaagse veldtocht was begonnen.

Legerkamp bij Rijen in Brabant

In eerste instantie verliep deze veldtocht voorspoedig voor de Nederlanders. Op 8 augustus werd het Belgische Maasleger bij Hasselt verslagen.⁵

Dit was een doorn in het oog van de grote mogendheden, die nog in Londen bijeen waren. Zij wilden onder geen beding dat Nederland als grote overwinnaar uit de bus kwam en zij besloten een Frans leger ter sterkte van 50.000 man naar de Frans- Belgische grens te laten oprukken. Op 8 augustus 1831 stond dit leger gereed bij Givet, Maubeuge, Valenciennes en Rijssel.

Door het oprukken van het leger naar Leuven werd de situatie voor de Belgen zo hachelijk dat de nieuwe Koning Leopold I op 10 augustus om 2 uur besloot de hulp van het Franse leger in te roepen. Op 11 augustus werden in Brussel de Franse troepen zeer enthousiast ontvangen, terwijl de Nederlandse troepen voor de poorten van Leuven stonden. Door de grote mogendheden en door de druk van de Franse troepen werd een wapenstilstand bereikt. Wel kon Prins Willem, als surrogaat van zijn verovering van Brussel, een triomfantelijke intocht in Leuven houden. Op 14 augustus aanvaardde het Nederlandse leger de terugtocht en werd gelegerd in Brabant.

*Slag bij
Leuven*

⁵ *Onder de krijgsbuit bevonden zich kanonnen. Uit het brons van deze kanonnen werd het Metalen Kruis geslagen dat aan alle deelnemers aan de Tiendaagse veldtocht werd uitgereikt. Zie lijst met Markeloërs.*

Een groot deel zou hier nog een aantal jaren blijven voor het beschermen van de grens in verband met vijandigheden van de Belgen.

Nederland hield de Citadel van Antwerpen⁶ nog steeds bezet. Een doorn in het oog van de Belgen. Met de hulp van de Fransen werd de vesting van 2 december tot 23 december 1832 door 65000 soldaten met geschut bestookt. Uiteindelijk gaven de Nederlanders zich over en werden in krijgsgevangenschap afgevoerd. Pas in juni 1833 keerden 4000 manschappen terug in Nederland.⁷

Tijdens de veldtocht zijn ca. 1100 soldaten gesneuveld, gewond of vermist. De grootste verliezen tijdens de veldtocht zijn veroorzaakt door honger, dorst, ongelukken, ziektes, onderlinge vechtpartijen, maar nauwelijks door vijandelijk vuur.

Twents schuttersoproer

Na zijn smadelijke nederlaag in september 1830 in Brussel, besloot Koning Willem I tot een gewapend optreden tegen de Belgen. Daartoe werden verschillende schutterijen gemobiliseerd, waaronder ook Overijsselse Mobile Schutterij. Ook namen een aantal mannen vrijwillig dienst in het leger. In het bijzonder studenten vormden weerbaarheidscorpsen.

Deze schutterijen kregen in oktober 1830 de opdracht om naar de zuidgrens op te rukken. De Enschedese en Lonneker schutterijen kwamen op 8 november in Bergen op Zoom aan, nadat zij op 4 november 1830 met 130 wagens, veel enthousiasme en de muziek voorop waren vertrokken. Velen van hen hadden stevig gedronken. In Goor is een van deze dronken schutters van de wagen gevallen. Deze schutterijen hebben in augustus deelgenomen aan de verschillende acties.

⁶ Bij de Citadel was ook nog een buitenfort, genaamd: Het Vlaamse Hoofd.

⁷ De verdedigers van de Citadel kregen een ronde medaille waarin hun naam was gegraveerd.

Degene die in militaire dienst moest had de mogelijkheid om hiervan vrijgesteld te worden. Hij moest dan zorgen voor een plaatsvervanger, een zgn. remplaçant. Veelal werd een dergelijke remplaçant gekocht voor een flink bedrag. In nevenstaande beschikking van 21 januari 1835 zien wij dat Gerrit Jan Roelvink een plaatsvervanger heeft in de persoon van Arend Jan Overbeek. Hij is boerenknecht en zoon van Hendrik en Hendrika Meijers.

In andere delen van Twente was men minder enthousiast. Men wilde de geloofsgenoten in België niet gaan bestrijden. Vanaf het ontvangen van de order voor vertrek rees er verzet, hetgeen merkbaar was omdat er vanuit Gronau en Nordhorn buskruit werd binnengesmokkeld. Op 13 oktober 1830 is in Markelo een wagen met buskruit de lucht ingevlogen waarbij twee slachtoffers vielen. De wagen was bestemd voor de schutterij en vermoedelijk was hier sprake van sabotage.

De schutters in oost Twente werden zo oproerig dat de regering 700 infanteristen en 250 dragonders naar Oldenzaal en omgeving stuurde. Het resultaat was dat, op enige deserteurs na, de schutters op 8 januari naar hun garnizoenen vertrokken. Ook nadien probeerden verschillende zich aan de dienstplicht te onttrekken. In het archief vonden wij het volgende:

...overwegende dat beklaagde Hermannus Gerink uit Noord-Oost Twente zich naar de gemeente Markelo heeft begeven en den 16den Junij 1832 daar aanvolgende dezelve door de veldwachter Gerrit Jan Hilberink is aangehouden en gearresteerd.

Overijsselse Mobiele Schutterij

Uit de verschillende in Overijssel opgeroepen eenheden werden toen de 1^e en 2^e Afdeling Mobiele Schutterij Overijssel geformeerd. Elke afdeling bestond uit twee bataljons die weer waren onderverdeeld in compagnieën. Deze afdelingen werden gestationeerd in de vestingen die in het najaar van 1830 in staat van verdediging waren gebracht. Zij namen zelf niet deel aan de Tiendaagse Veldtocht.⁸ De 1^e Afdeling van de schutterij van Overijssel was ten tijde van de operatie in het 5^e district in Zeeuws-Vlaanderen gelegerd, terwijl de 2^e Afdeling toen in de vesting Bergen op Zoom lag. In 1834 en 1835 kregen alle schutterijeenheden groot verlof, hoewel de dienstplicht bleef bestaan. Het lijkt dan ook waarschijnlijk dat de Markelose leden van de Mobiele Schutterij aan ziektes zijn overleden.

Hier volgen de namen van hen die tussen 1830 – 1837 zijn gestorven in de verschillende hospitalen.

Gerrit Hendrik Kempers, geboren 5 september 1809 te Markelo op de boerderij/herberg De Kemper.

Vader is Jan Hendrik Kempers, moeder is Joanna Assink.

Gerrit Hendrik is ongehuwd en is overleden op 22 januari 1832 te Gilze en Rijen. In de overlijdensakte vonden wij het volgende vermeld:

Op heden de zestienden der maand Juni des jaars 1832 hebben wij Wolter Kistemaker, eerste assessor der gemeente Markelo bij afwezigheid van den Burgemeester, waarnemende de functien van Officier van den Burgelijken staat, ontvangen een Extract uit het register der akten van Overlijden der gemeente Gilze en Rijen, Provincie Noord Brabant hetwelk van het dubbel dezes is geannexeerd, houdende No. 4. In het jaar 183, den 22e januari om een uur namiddags is te Gilze in het huis wijk K. nummer 164 overleden Gerrit Hendrik Kempers, oud 24 jaren, van beroep bouman, thans soldaat bij de zevende Afdeling,

⁸ Wel hebben enkele Markeloërs deelgenomen aan de bezetting van de Citadel van Antwerpen en het bijbehorende fort.

tweede Bataljon, derde compagnie Nationale Infanteri in Kantonement alhier, geboortig van Markelo, ongetrouwde zoon van Jan Hendrik Kempers en Joanna Assink, bouwlieden wonende te Markelo voornoemd.

Voor Extract conform, De Assessor gedeligeerds ambtenaar van de Burgelijken Stand der gemeente Gilze en Rijen, getekend A. Brouwers. Ten gevolge waarvan wij ter voldoening van artikel tachtig van het Burgelijke Wetboek deze inschrijving alhier hebben gedaan en getekend, Ws. Kistemaker.

Jan Sniijders, geboren 30 juni 1807 te Markelo op erve De Snieder, later Paalman. Het adres is nu Enterbroekweg 12. Vader is Hermannus Sniijders en moeder is Jemeken Mensink. Jan Sniijder is schutter bij de 1^e compagnie, 2^e batterij, 2^e afdeling der Overijsselse Schutterij. Jan is overleden op 18 mei 1833 in de Garnizoens Ziekenzaal te Breda; Betreft extract uit de Burgelijke Stand van Breda.

Jan Berend Oldenhoff, geboren 28 april 1801 te Markelo op boerderij Klein Oldenhoff, Rijssenseweg 10. (tot voor kort was dit de boerderij van Van der Maat) Vader is Jan Oldenhoff, afkomstig van havezate Oldenhoff, moeder is Geesken Wibbelink. Jan Berend is ongehuwd en schutter bij de 1^e compagnie, 2^e batterij, 2^e afdeling der Overijsselse Schutterij. Hij is overleden te Leyden op 28 december 1831 in de Infermerie Wijk 1. Betreft extract van de Burgelijke Stand van Leyden.

Albert Nijkamp, geboren 1 september 1809 op de boerderij De Stobbe op Wissinkbroek in Markelo, Stobbendijk . Vader is Albert Nijkamp, moeder is Janna Kokselman. Albert is Fuselier bij de 3^e compagnie, 3^e batterij, 7^e afdeling infanterie. Hij is overleden op 24 april 1832 in de gemeente Haarlem aan de Koudenhorn Wijk 1 nummer 423.

Jan Nijland, geboren 20 januari 1810 te Markelo op de boerderij Groot Lammertink. Voordat hij in militaire dienst ging woonde hij op de boerderij waar de Scholte van Markelo woonde. Dit pand is in 1818 afgebroken en nu eigendom van Warenhuis Dollekamp (zie ook boek Markelo Dorpsgeschiedenis).

Vader is Jan Hendrik Nijland, moeder is Janna Hendrika Lammertink.

Jan is flankeur bij de 3^e compagnie, 3^e batterij, 7^e afdeling infanterie.

Hij is overleden op 15 november 1831 in het hospitaal van de Oranjekazerne in 's Gravenhage.

Hermannus ten Zeldam, geboren op 29 maart 1813 te Kerspel Goor op de boerderij Groot Bruggink.

Vaders is Jan Hendrik ten Zeldam, moeder is Janna Hagreis.

Hermannus is fuselier bij de 3^e compagnie, 3^e batterij, 7^e afdeling infanterie.

Hij is overleden op 8 oktober 1834 te Den Helder. Betreft extract van de Burgelijke Stand van Den Helder.

Arend Megelink, geboren 2 februari 1805 te Markelo op boerderij De Baas in Stokkum.

Vader is Harmen Megelink, moeder is Hendrika Bruggink.

Arend is schutter bij de 4^e compagnie 2^e bataljon, 2^e afdeling Overijsselse Schutterij

Arend is overleden op 7 juni 1834 in de Garnizoens ziekenzaal te Breda.

Jan Hendrik Schorfhaar, geboren 5 mei 1804 te Markelo op boerderij Plegt in Herike

Vader is Willem Vrielink of Schorfhaar, moeder is Hendrika Hoevink.

Jan Hendrik is schutter bij de 1^e compagnie, 2^e batterij, 2^e afdeling der Overijsselse Schutterij.

Hij is overleden op 27 december 1831 in de Infermerie Wijk 1 te Leyden.

Jan Hendrik Ebbekink, geboren 17 maart 1802 op boerderij Bartels. Deze boerderij heeft gestaan waar nu de parkeerplaats is bij Bills Bar
 Vader is Hermen Ebbekink, moeder is Berendina Pongers.
 Jan Hendrik is schutter bij het 2^e bataljon, 2^e afdeling Overijsselse Schutterij
 Hij is overleden op 1 juli 1831 in een tijdelijk hospitaal te Dordrecht.

Hermannus Dijkjans, geboren 3 december 1799 te Markelo op boerderij Groot Ulen of Dijkjans in 't Broek.
 Vader is Jan Dijkjans, moeder is Geertruit Kruiders.
 Hermannus is schutter bij de 1^e compagnie, 2^e batterij, 2^e afdeling der Overijsselse Schutterij.
 Hij is overleden op 18 april 1832 in de gemeente Haarlem aan de Koudehor Wijk 1 nummer 423

Arend Dreezes, geboren 29 oktober 1812, geboren in Stokkum, woonde later op boerderij Boman, nu De Pruuse.
 Vader is Jan Dreezes, moeder is Willemina Mulder.
 Arend is fuselier (onderdeel niet bekend).
 Hij is overleden op 8 januari 1836 in het Garnizoens Hospitaal te Amsterdam.

Jan Gerbrandts, geb. (onbekend), woonplaats Markelo
 Vader is Johan Gerbrandts, moeder is Jacomina de Gans
 Jan is adelborst der 1^e klasse bij de marine aan boord van ZM Brik de Kempphaan.
 Jan is overleden op 26 februari 1835 te Rotterdam

Gerrit Jan Coorts Hannink, geboren op 22 januari 1814 te Kerspel Goor op boerderij Groot Meerman.

Vader is Hendrikus Coorts Hannink, moeder is Roelofken Pieperiet.

Gerrit Jan is fuselier (onderdeel niet bekend)
Hij is overleden op 9 mei 1836 te Hoorn.

In de periode 1830 – 1837 zijn in Markelo nog gestorven de volgende leden van de Overijsselse Schutterij:

Gerrit Vruwink, geb. 14 juli 1812, geboren in Markelo op boerderij Wolbrink in Stokkum. Overleden op 18 december 1833.

Gerrit Hendrik Reef, geboren 23 oktober 1807 op boerderij Oude Reef, nu Broeze. Overleden 3 oktober 1835 in Elsen.

Gerrit Jan Lubbers, geboren 25 maart 1802 op Erve Lubbers, aan de Stationsweg.
Hij is overleden op 23 juli 1835 in Stokkum.

Derk Wolters, geboren 2 februari 1810 op boerderij Willink in Elsen.
Hij is overleden op 19 maart 1836 te Elsen.

Jan Willem Schorfhaar, geboren 18 december 1807 op boerderij Ovink in de Achterhoek.
Hij is overleden op 28 december 1837 te Markelo.

Gerrit Hendrik Barendsen, geboren 6 juni 1801 te Markelo op boerderij Haller/Berendsen, overleden 13 januari 1832.

Jan Heuten, geboren 3 november 1808 op boerderij Schoppers in Beusbergen, Markelo.
Hij is overleden op 12 januari 1835 in Beusbergen.

Metalen kruis

Zoals in dit artikel al eerder is genoemd, kregen allen die in genoemde periode in militaire dienst waren het Metalen Kruis toegekend, waarbij ook een certificaat hoorde. Zo vonden wij in het archief het volgende schrijven:

2° afdeling Mobile Overijsselse Schutterrij, 2° Bataljon,
1° compagnie.

Staat der afwezigen en uit Dienst geraakte Onderofficieren en verdere manschappen aan welke het Dienstpligtigen Metalen Kruis is toegekend. Allen uit Markelo.

Martinus Boskamp, sergeant

Jan Hendrik Reef, schutter

Arend Wilgemans, schutter

Hendrikus Bruil, schutter

Berend Jan Boswinkel, schutter

Hendrik Dijkink, schutter

Gerrit Jan Leferink, schutter

Berend Jan Beemink, schutter

Jan Schreurs, schutter

Gerrit Jan Peuschers, schutter

Wij weten dat er ook andere Markeloërs een Metalen Kruis hebben ontvangen. Zo konden wij een Metalen Kruis fotograferen bij de familie Heilersig (Stoolhorst) aan de Enkelaarsweg. Dit heeft toebehoord aan Willem Hidders (Boslonink), geboren 28 augustus 1804. Hij is in 1845 gehuwd met Berendina Stoolhorst.

Ook is een Metalen Kruis uitgereikt aan Teunis Gorkink. Dit is nog in het bezit van de fam. Kistemaker.⁹

⁹ Zij die verplicht hadden deelgenomen aan de veldtocht kregen een kruis met een lint dat verdeeld was in zes gelijke banen blauw en oranje.

Degenen die vrijwillig (zonder handgeld) in dienst waren kregen een kruis waarvan het lint ook zes gelijke banen had, maar de kleuren waren groen en oranje.

Eveneens heeft Jan Hendrik Meijers uit Markelo een Metalen Kruis ontvangen.

Verdedigers van de Citadel

De verdedigers van de Citadel kregen een medaille waarin hun naam was gegraveerd. Een van hen was Jan Hendrik Koldenberg, geboren op 1 januari 1812 in Herike (zie foto van medaille). Deze medaille konden wij fotograferen bij de familie Krebbers in Herike. Jan Hendrik is op 44-jarige leeftijd overleden.

Ook G.J.Nijland uit Elsen (de Forte) behoorde in 1832 tot de verdedigers van de citadel (fort) Antwerpen. Vijftig jaar na dato (1882, herdenking van de veldtocht) kon men als oud-strijder een toelage krijgen. Nijland heeft die aangevraagd en deze is hem ook toegezegd. Nijland is vermoedelijk gelegerd geweest in het fort dat bij de Citadel hoorde. Na zijn terugkomst uit het leger praatte hij veel over het fort, dat hem de bijnaam "Forte"

opleverde. Of hij ook een medaille heeft ontvangen is ons niet bekend.

In totaal zijn er 11 gouden, 193 zilveren en 4425 bronzen medailles uitgereikt. Dit is de bronzen medaille die J.H.Koldenberg heeft ontvangen.

Geraadpleegde bronnen

Archief Heemkunde Markelo
 Archief Historisch Centrum Overijssel
 Contactblad NGV Twente
 Wetten betreffende Nationale Militie
 Jan van Speijk en de Belgische opstand (Frits Rovers)
 1830 De scheiding van Nederland, België en Luxemburg (Rolf Falter)
 Broedertwist (Pieter Rietbergen en Tom Vescaffel)
 Enkele dagboeken en genealogische overzichten via internet
 Krantenknipsels
 Inventaris van het archief van de vereniging "Het Metalen Kruis".
 Kalendarium, geschiedenis van de lage landen (dr.H.P.H.Jansen)

Gedicht

Een oude ezel liep terug
 over zijn eigen ezelsbrug
 naar daar waar hij ooit was geboren.
 Elders had hij de kost verloren.
 "Ik ga terug naar Kerspel Goor
 daar kom ik heus de kerst wel door.
 Bij toeval is daar net een baan
 en moet ik aan de kribbe staan."

Terug naar 1936

Voetbal

Gaat u mee zeventig jaar terug in de tijd? Op 12 juli 1936 werd Markelo een voetbalvereniging rijk: Sport Vereniging Markelo. Tot oprichting werd besloten om in competitieverband te kunnen spelen.

Oprichters waren: Bert Rozenboom, in diens kapsalon begon alles en Henk Blankenstijn, de schoenmaker. Omdat er iemand nodig was om het woord te kunnen doen werd A.R.v.d.Wolde, wiens welbespraaktheid bekend was, gevraagd voorzitter te worden. Hij wist eigenlijk vrijwel niets van voetballen maar dat mocht niet hinderen. Tot de eerste leden behoorden o.a.

G.Krabbenbos, J.H.Nijland, G.H.Krabbenbos.

Markelo sloot zich aan bij de Gelderse Voetbal Bond en niet bij de Twentse. De heer Jansen van de Gelderse Voetbal Bond was een bekende van een van hen en bovendien waren de clubs waartegen ze zouden gaan spelen in de Gelderse afdeling dichterbij dan de Twentse. Dat scheelde aanmerkelijk in reistijd bij uitwedstrijden.

De oudste notulen dateren uit 1939/1940. In 1939 was Markelo kampioen geworden en naar de 1^e klasse van de GVB gepromoveerd.

De oorlogsomstandigheden komen in 1940 al direct tot uiting: er werd een benefiet wedstrijd gespeeld. Bathmen was uitgenodigd, nadat Almelo verstek had laten gaan, om tegen het eerste elftal en de junioren te komen spelen. Het entreegeld was bestemd voor *'het lenigen van de nood van de oorlogsslachtoffers'*. Zo droeg sportvereniging Markelo haar steentje bij aan het Nationale Hulpcomitee. Het terrein werd door de heer Nijland voor dat doel belangeloos beschikbaar gesteld. Dat eerste terrein was gewoon een gedeelte van een weiland waar de koeien liepen als er niet gespeeld hoefde te worden. Vóór een wedstrijd moesten de spelers eerst sanitaire werkzaamheden verrichten door de koeienplakken te verwijderen.

In ons land werd in Haarlem in 1879 de Haarlemse Football Club opgericht (H.F.C.). Dit was in Nederland de eerste voetbalclub. Eigenlijk begonnen als rugbyclub werd vrij spoedig overgestapt op voetbal omdat rugby nogal ruw was en dat kostte teveel kleding.

Op 8 december 1889 werd de Nederlandse Voetbal en Atletiekbond opgericht, de voorloper van de huidige KNVB.

Voetbal was al snel populair in ons land. Hoewel het, zoals bij de meeste sporten, in eerste instantie nogal een elite sport was. Maar een balletje trappen was niet zo duur en daardoor won de sport al snel terrein.

Waarschijnlijk zijn balspelen zo oud als de weg naar Rome. Verschillende volkeren eisen trouwens het vaderschap op van één van de meest populaire van die balspelen: het voetbal. In 1533 werd er al in Engeland, in Chester, gevoetbald (football) tijdens de zogeheten "Shrove Tuesday", de dag voor het vasten.

In 1940 was het aantal leden van Markelo nog gering, eigenlijk niet voldoende om al twee elftallen te laten uitkomen. Het tweede werd daarom aangevuld met een aantal junioren zodat er toch twee ploegen konden deelnemen aan de competitie. Wie denkt dat het tijdens de wedstrijden vandaag de dag hard toegaat vergist zich, al in december van dat jaar werd er een speciale vergadering belegd naar aanleiding van de verruwing van het spel.

Gedurende de oorlogsjaren kwam steeds vaker het gebrek aan materiaal en kleding aan de orde. Geen ballen, voor schoenen waren speciale bonnen nodig. Om te vergaderen moest een vergunning worden aangevraagd.

Het eerste lustrum, dat met seriewedstrijden gevierd zou worden, viel in het water want deze werden van 'hogerhand' afgelast. Het enige dat nog aan dat feit herinnert is de toen aangeboden voorzittershamer.

En wat te denken van een clublied dat door de voorzitter verboden moest worden omdat de Duitse Wehrmacht er aanmerkingen op maakte.

De contributie werd in 1941 vastgesteld op 50 cent per maand en voor de junioren een kwartje. Iemand kon donateur worden voor f 1.75 per jaar.

In 1942 werd weer een kampioenschap behaald: het eerste elftal deed dat in de 1^e klasse van de GVB.

Al snel werd geprobeerd meer leden te krijgen door o.a. een poging om Stokkum bij sportvereniging Markelo te laten aansluiten. Na veel vergaderen lukte dat ook en in 1942 kwam Stokkum bij S.V. Markelo en ging als tweede elftal spelen. Dit was een perfecte oplossing want door de toelating van Markelo's eerste tot de 4e klasse van de NVB (de K van koninklijk was door de bezetter verboden verklaard) was er behoefte aan meer spelers voor 3 elftallen. Deze toelating hield ook de verplichting in tot het verbeteren en uitbreiden van het terrein en de kleedgelegenheden. De kleedgelegenheid bestond uit de deel van de familie Nijland. Achter een provisorische

scheiding konden de beide elftallen zich verkleden en voor de gasten was er een mogelijkheid om zich te wassen. De eigen spelers dronken na de wedstrijd hun drankje gewoon in hun vuile kleren.

De sportvereniging kwam de oorlogsjaren vrijwel ongeschonden door. De genoemde materiaalproblemen werden nog overtroffen door die van het vervoer. Alle uitwedstrijden werden met de, eventueel gehuurde, fiets of tandem bereikt en was de afstand per fiets te ver dan werd er gebruik gemaakt van 'de platte wagen'. De fietsbanden gaven steeds meer de geest en daardoor kwamen spelers niet opdagen bij de wedstrijden. Dat mocht volgens het bestuur geen reden zijn om niet te komen. Het gebrek aan spel materiaal, de ballen, werd getracht op te lossen door een poging om ze van de korfbalvereniging, die was opgeheven, over te nemen. Het gebrek aan voetbalschoenen, dat nog tot na de oorlog duurde, werd door een verzoek aan de leden die niet meer speelden om hun schoenen af te staan, gedeeltelijk gelenigd.

Direct na de bevrijding ging zich een ander probleem voordoen. Veel leden en bestuursleden meldden zich vrijwillig voor de militaire dienst. De vereniging werd toen draaiend gehouden door de inzet van de heren H.Dollekamp en H.J.Lonink. Nieuwe leden konden niet toetreden vanwege het gebrek aan voetbalschoenen. Ook was er maar één goede binnenbal beschikbaar. Het tweede lustrum kon nu uitbundig gevierd worden. In 1946 werd een receptie gehouden, een feestavond voor de leden en een dag later was er een dansavond voor iedereen.

Uit de notulen lezen we dat er in 1947 diverse spelers in Indië waren, 9 die met name genoemd werden. Daardoor werden er in de competitie slechte resultaten bereikt, gelukkig compenseerden de junioren dat door bijna kampioen te worden. Dat jaar werd de gymnastiek vereniging opgericht, zodat de naam sportvereniging meer tot haar recht kwam.

Een aantal jaren speelden er zich geen bijzondere zaken binnen de vereniging af. Er werd in deze jaren geprobeerd om wat meer geld bij elkaar te krijgen. Zo werden er verlotingen georganiseerd, in later jaren een bazaar en in 1955 werd een eigen voetbalpool opgestart, die in 1957 al weer vervangen werd door de officiële KNVB pool. Het eerste elftal speelde in shirts die door de vereniging werden betaald, waarop het tweede dat ook wilde. De oplossing werd gevonden door de spelers banken langs het terrein te laten maken voor 200 zitplaatsen. Hiervoor werden hogere entreegelden gevraagd en dat geld kon voor de shirts gebruikt worden.

In 1952 kwam er voor het eerst een clubblad en werden er sportkeuringen gehouden.

De verhouding met de Duitsers werd geleidelijk aan beter. Daarvan getuigt de eerste 'interland' wedstrijd door Markelo in 1953 tegen Bentheim gespeeld.

In het volgende nummer verhalen we de belevenissen van Sportvereniging Markelo tot aan 2006.

Veeartsenijkunde in de loop der eeuwen

In de oudheid dacht men dat levende wezens, evenals alle dingen op deze aarde, waren ontstaan uit de elementen water, vuur, lucht en aarde of uit delen hiervan. Ongetwijfeld heeft de mens reeds in deze oudste tijden getracht zich een voorstelling te vormen van het verschijnsel ziekte. In het leven van de natuervolken speelde dit een belangrijke rol. Vooral beschouwde men een zieke als het slachtoffer van boze geesten, die bezit hadden genomen van het lichaam dan wel de goede geesten hadden het lichaam verlaten. De geneeswijze was dus meestal een poging om de boze geesten uit te drijven en de goede terug te halen. Op deze wijze werd de veroorzaker van de ziekte bestreden, iets dat in zeker opzicht niet zo raar was, maar men ging dan van een begeerd beginsel uit: “de boze geesten”.

Wij kijken hier wat vreemd tegenaan, maar nog niet zo lang geleden hechtte men in Markelo en omstreken ook geloof aan het bestaan van heksen, het boze oog e.d. Toch zien we dat reeds voor onze jaartelling een beroemd Grieks arts, Hippocrates (460 tot ca 377 v. Chr.) de nadruk legde op de vloeistoffen in het lichaam. Deze vloeistoffen, die men kende van slacht- en offerdieren, waren bloed, slijm, gele gal uit de lever en zwarte gal uit de milt.

De dierengeneeskunde in de Middeleeuwen.

Over de veeartsenijkunde van voor de Middeleeuwen is weinig of niets bekend. Vermoedelijk verleenden paardenknechten bij de edellieden en herders eenvoudige hulp bij zieke dieren. Vanaf de 16^e eeuw gingen mensen, zoals stalmeesters en de hoefsmid, zich meer op de ziekten bij het vee toeleggen. In de 17^e en 18^e eeuw verschenen de eerste boekwerkjes hierover. Omtrent de behandeling was er echter niet veel nieuws, het beperkte zich tot het uitroken van stallen met verschillende middelen en aderlaten, waarbij het beter was *‘wat te stout en te rijkelijk dan te vreesachtig en te schaars te zijn’*. Verder was er de toediening van verschillende geneesmiddelen zoals *knoflook en uien, sal*

ammoniucum, swafel en potas, waaraan naar gelang de ontlasting opium of salpeter werd toegevoegd.

Opleiding dierenartsen

Op het einde van de 18^e eeuw was de behoefte aan geschoolde veeartsenijkundigen groot geworden, vooral door de steeds terugkerende uitbraken van ziekten zoals de veepest. In Frankrijk werden toen de eerste veeartsenijscholen opgericht. In Nederland bleef men de runderpest bestrijden door de verdachte dieren te doden, zoals dat tegenwoordig nog wordt toegepast bij varkenspest en vogelgriep. De boeren werden ook toen al uit een fonds schadeloos gesteld. Het was de Maatschappij ter Bevordering van de Landbouw die een prijsvraag uitschreef met als onderwerp: “de inrichting voor veeartsenijkundig onderwijs”. Winnaar werd J. Bennet uit Leiden. Hij kreeg hiervoor in 1798 een gouden medaille. Pas 21 jaar later verscheen dit ontwerp officieel. Dat het zolang duurde was het gevolg van een brand waarbij het manuscript ernstig beschadigd was geraakt. Als vestigingsplaats noemde hij Utrecht of Leiden. Zijn voorkeur ging naar Utrecht, daar werd de school later inderdaad gevestigd. Ook werden er pogingen ondernomen om in Zutphen een dergelijke school te stichten, dit liep echter op niets uit.

Rijksveeartsenijschool kort na de stichting, voorzijde

In 1818 gaf Koning Willem I opdracht een rapport uit te brengen wat leidde tot de oprichting van een veeartsenijschool. In 1821 werd op de verjaardag van de Prins van Oranje, 6 december, op de buitenplaats Gildesteijn, nabij Utrecht, de veeartsenijschool officieel geopend.

Uniform der kweekelingen 1841 – 1850

De kandidaten moesten zijn: *inboorlingen van het Rijk, van onbesproken zedelijk gedrag en genoegzaam ervaren in het lezen, schrijven en spreken der Nederlandsche taal.* De belangstelling voor de school was de eerste jaren groot, echter het uitbreken van de Belgische opstand in 1830 gooide roet in het eten. Van de 29 Belgische kweekelingen kwamen er bij de aanvang van de nieuwe cursus slechts 10 opdagen, waarvan de meesten zo spoedig mogelijk huiswaarts keerden.

Het waren niet allen de Belgen die niet meer kwamen, ook de Nederlandse kweekelingen lieten het steeds meer afweten, in 1851 waren er nog maar 5 leerlingen. Dit was vooral het gevolg van het feit dat het veeartsen in de praktijk niet zo goed verging. Jonge veeartsen kregen na hun studie een standplaats toegewe-

zen en de eerste vier jaar een toelage van vier tot vijfhonderd gulden per jaar. Daarna moesten ze concurreren met de talrijke hulpverleners. De veehouders hadden meer vertrouwen in deze mensen dan in de recepten van een gestudeerd man. Aderlaten en bidden viel beter in de smaak bij de boeren dan afmaken van het vee bij pest en medicijnen waarvan men naam noch werking kende. Het was Thorbecke, de grondlegger van onze parlementaire democratie, die in 1851 tot daden overging en een grote reorganisatie doorvoerde. De school werd toen de Rijksveeartsenijschool. Op 15 december 1917 werd deze bij wet tot Veeartsenijkundige Hogeschool, in 1925 toegevoegd aan de Rijks Universiteit Utrecht en in 1956 uiteindelijk de Faculteit der Diergeneeskunde aan dezelfde universiteit.

Dierenartsen in Markelo

Voor 1855 kende men in Markelo geen, door de gemeente benoemde, dierenartsen. Dit beroep was toen nog een bijverdienste voor mensen met een ander beroep, zoals dat van slager, boer e.d. In 1845 bijvoorbeeld was de veeartsenij een zaak van goedwillende amateurs, zoals de 52 jarige landbouwer H.Jansen, de 60 jarige landbouwer G.Oolbrink (verloskundige) en de 59 jarige slachter G.H.Reurslag (verloskundige). De eerste gemeentelijke veearts werd gerekruteerd uit dit trio. In 1855 benoemde de gemeenteraad H.Jansen als zodanig. Hij kreeg van de gemeente een vaste jaarlijkse vergoeding en was verplicht om iedereen, die daarom vroeg, hulp te verlenen en daarvoor redelijke tarieven te rekenen. Armen met ziek vee werd hij geacht gratis te helpen. Aangezien Jansen bij zijn aanstelling al behoorlijk op leeftijd was, werd overeengekomen dat hij zijn zoon tot veearts zou opleiden, onder de garantie dat die in de toekomst ook een gemeentelijke aanstelling zou krijgen. Dit goede voornemen werd echter niet gerealiseerd. Op 20 september 1862 kreeg Markelo zijn eerste gediplomeerde dierenarts, de uit Ambt-Delden afkomstige G.J.Stokreef. Hij was in 1854 gepatenteerd te Zeldam (Ambt-Delden) en in 1875 kreeg

hij vergunning tot uitoefening van de veeartsenijkunde onder Rijksbeheer.

De start van zijn werkzaamheden hier verliep niet zo voorspoedig, vijf dagen na zijn aanstelling liep hij al een pak slaag op en moest zich onder doktersbehandeling stellen. Deze vechtpartij had al heel weinig met zijn werk te maken, maar was ontstaan door rivaliteit om een meisje. Uit het opgemaakte proces-verbaal blijkt welke romantische zaken zich op het kerkhof achter de kerk afspeelden. Hoewel hij was gediplomeerd gaan er over zijn praktijkuitoefening vele verhalen. Zo zou hij aan een plukje haar of een beetje urine van het zieke dier, dat boeren meebrachten, vaststellen wat of het dier mankeerde. Zijn gedrag werd ook in de gemeenteraad besproken. Bovendien werd er over geklaagd dat hij niet altijd kwam opdraven wanneer hem gevraagd werd langs te komen. Stokreefs verweer daarop was dat *'boeren, die zonder overleg met hem, een andere deskundige raadpleegden een volgende keer niet op zijn komst hoefden te rekenen'*. Op de klacht dat hij een drankje meegaf zonder het zieke dier te hebben gezien, was zijn uitspraak dat *'hij wel wist welke ziekten er zich in een bepaald gebied voordeden'*.

Nadat de heer en mevrouw Stokreef kort na elkaar waren overleden werd in 1900 hun woning (Stationsstraat 21) verkocht.

Van hem zijn een aantal dagboeken bewaard gebleven waarin zijn verrichtingen en afgegeven recepten beschreven staan. Op 5 maart 1875 schrijft hij voor een zeug *'welke last heeft van stijfheid'* het volgende recept en behandeling voor:

10 kg ganzendarmen met 3 kg water koken, dan in 2 keer elke 6 uren laten gebruiken. Daarnaast moest er nog ' een bloedlating in staart en oren van de zeug plaatsvinden' .

Helaas staat in zijn boeken niet het resultaat vermeld van dergelijke adviezen en behandelingen. Wij kunnen hier tegenwoordig wel om lachen, maar moeten bedenken dat we hem niet kunnen vergelijken met de wetenschappelijk opgeleide dierenartsen van nu. Bovendien had hij toen nog niet de beschikking over antibiotica, vaccins e.d. middelen. Ook waren er verrichtingen zoals bij het verlossen van een koe, het ontleden van het kalf

(afslachten in de baarmoeder), als het niet geboren kon worden. Dit vereiste niet alleen het nodige vakmanschap maar was bovendien ook nog een zwaar en vuil werk. De keizersnede kende men nog niet. Het leven van de koe werd op die manier wel gered, maar de boer had een dood kalf en een (hoge) rekening van de dierenarts, waar dan vaak over werd geklaagd. Rinus Rasenberg, dierenarts en boerenzoon, schreef hier het volgende gedicht over:

Stinkend rijk

*Als je rijk wilt worden, moet je hoog in je vaandel staan,
voor iedere cent diep, heel diep door je knieën gaan.
Ik ga vaak door de knieën, bij een verlossing op de boerderij.
Hoe vaak lig ik niet in de viezigheid en stront,
Als ik rijk word, word ik derhalve ook stinkend rijk.....*

Hierna kwamen diverse dierenartsen, meestal voor een kortere periode, in Markelo. Achtereenvolgens: Van Alphen, Kets, V.d.Steur en Langelier. In 1904 liet de gemeente aan de Goorseweg een woning bouwen voor de gemeentelijke veearts en deze werd door de bovengenoemden bewoond. Toen verlangde de in 1916 benoemde dierenarts Voordeman in 1918 een grotere woning van de gemeente. Hij kreeg zijn zin want aan de Stationsweg werd deze woning gebouwd. Hij woonde daar tot zijn pensionering in 1957.

Volgend nummer meer over hem en zijn opvolgers.

Dierenarts A. Voordeman

Bronnen: Dhr. Hoebe, oud-veearts te Bentelo (*Diergeneeskunde uit de Middeleeuwen en Opleiding Dierenartsen.*)
Dhr. J.Stoelhorst, (*Dorpsgeschiedenis Markelo*)

De school in Herike

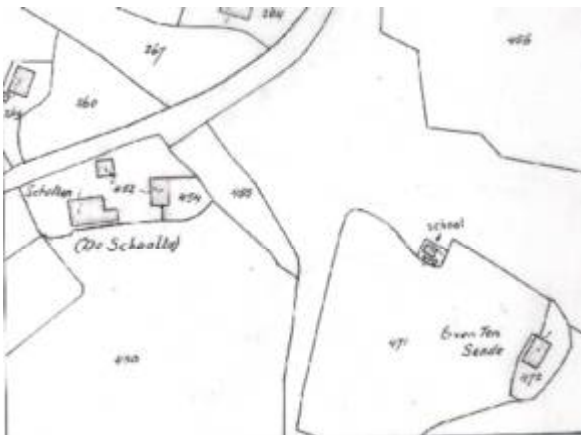
Een school in Herike? Is die er dan geweest?

Het antwoord is: ja. Maar het is wel lang geleden

In ieder geval is er vanaf april 1788 tot in 1834 met tussenpozen les gegeven in de markeschool in Herike. Volgens het vuurstenregister blijkt er ook voor die tijd al een school te hebben bestaan. In 1767 wordt Gerrit Wilbers al als “schoolmeester in Hericke” genoemd. Het markebestuur van Hericke regelde het onderwijs. Zoals uit het volgende zal blijken speelde het ontbreken van voldoende geldelijke middelen in die tijd vaak een grote rol.

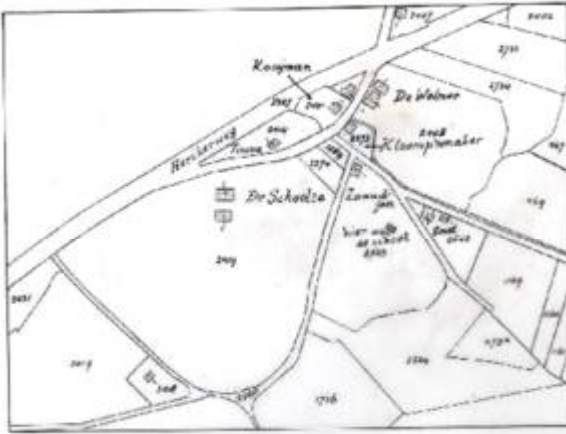
De school

Plaats

Situatie in 1832

De school heeft gestaan in de “goar’n” van de “Erven Jan ten Sende”, nabij de plaats waar nu de de (woon)boerderijen met huisnamen “Zaandjan” en “Snat” staan. Zoals te zien op de in dit artikel bijgevoegde figuur waren in 1832 deze beide huizen nog niet aanwezig. De Erven ten Sende woonden in een boerderij genoemd Timmerman of Welmerskamp, die enkele honderden meters ten noordoosten van het huidige “Snat” heeft gestaan. Tussen “Zaandjan” en “Snat” kan men nu nog de loop van de toenmalige weg naar de verdwenen boerderij van de Erven ten Sende ontwaren.

Situatie na 1942

Omgeving, bevolking Herike

De in gebruik zijnde percelen in de nabijheid van het schooltje deden toentertijd vooral dienst als bouwland. Enkele stukken waren in gebruik als hooiland. Vooral richting de Hoidijkbeek lagen moerassige gronden en veengronden. Herike (Hedericke,

Heder Ecke = (aan de) heiderand/kant) deed omstreeks 1830 zijn naam nog enigszins eer aan, want verderop nabij erve Immink (Vosman) lag nog een stuk heide van ruim 1,5 bunder, eigendom van “de markte van Hericke”. Aangrenzend aan de heide waren plaggegronden.

De school werd bezocht door de kinderen van de inwoners van de marke Hericke. Echter ook een groot aantal kinderen uit de marke Elsen volgden les aan deze school. Blijkbaar was toendertijd het onderwijs aan de markeschool in Elsen niet zo goed.

De Elsener school was gelegen nabij erve “Schoolen”, welk erve later bewoond is door de familie Assink.

In 1834 had het kleine Heriker schooltje 91 leerlingen. Er was toen één onderwijzer (meester Boskamp), ondanks dat de schoolwet van 1806 had voorgeschreven, dat bij meer dan 70 leerlingen een ondermeester aangesteld moest worden.

Om een indruk te geven van de bevolking van Hericke rond het jaar 1832 zijn in de bijgaande tabel de namen opgenomen (voor zover na te gaan) van de eigenaren en (hoofd)bewoners van enkele erven die dicht bij de school gelegen waren. Daar waar mogelijk is ook de huidige “huisnaam” aangegeven. Er is bij de gegevens uitgegaan van de kadastrale gegevens van 1832. Afwijkingen in benamingen zijn mogelijk.

Eigenaren/bewoners erven nabij de school te Hericke, omstreeks 1832

Erfnaam	Eigenaars (Erven Hericke omstreeks 1832)	Hoofdbewoners (Erven Hericke omstreeks 1832)	Erf/buisnaam 2006	Opmerkingen
Timmerman of Timmerman of Wilschroep	Erven Jan Jan Sende	idem	Isis verduwen	Isis vervangen door “Zandjaan”
Scholtze	Zwie Immink	idem	De Schoolen	hier woonde eerder ook schoolmeester Jan Herman Scholten
Nijhuis	Zwie Immink	Jan Fierman	Jan Nijboer	
Nijhuis (II)	Albertje Willem, oors. Willem Albertsen Erven Ottavio Hebbelma (1 jaar)	idem Gerrit Jan Siebelink (?)	Isis verduwen	Isis n.v. van huidige “Jan Nijboer”
Wetters	Lambertus Wichorick, wed. van Jan Herman Steeveldman	idem	De Wetzer	

Eigenaars/bouwers ervan nabij de school te Herike, ongeveer 1832

Erfnaam	Eigenaar(s)	Woningbouw(s)	Erf/Inhoudsmaat 2006	Oppt. bewoent
Genev Vrieland	Willem Groot, school (Groot)	Erven Jan Vrieland of Scherpaar	buik verdwenen (1832)	na a.w. van Pflaich/medelidk. na wijk van Klooster.
Duisend Inmend	Gerrit Heikens Wid. Herman Inmend, gch Klauser	idem idem	Frankrijen Vuurwa	
	Hendrik Zandman Gerrit Schepers, leerjongen	idem Wid. Jan Eppink, gch. Berendina Pils	Vrieland Waalik Vrieland/ager	
De Heide	Erven Deraad (dochter, woor gch. Deraad)	idem	idem	
Veldman Vergoersk	Wid. Miltbergen (Almend)	Jan Houma	buik verdwenen	na a. w. "iduk", naam "Veldman", hier woorde in 1796 Gerrit Wilbers, school meester in 1787
De Beker	Hendrik Groot J.H. Zo. (Almend)	Wid. Jan Bekker, gch. Aaltje Scherpaar	De Beker	
De Wier	's Rijks Doornik	Jan Hendrik Wierman	De Wier	
Tijde	Deuk van der Wijk (Doornik)	Gerrit Halken	De Tijde	
De Kluis Plegt/Vastkij Pijp	Erven Beren G.E.A.A. van Koppel, gch. van Hofst (Almend) Zier Inmend	Derk Koopman Wid. Raaij Mansveld, gch. Adriaan Kluis	Berkamp/Berem buik verdwenen	bevoegd in 1842 gedoekt door mevrouw Berkamp na w. van Berkamp
Scharnk	Henny Groot (A. Dedem)	Willem Houma	buik verdwenen	toenom heette "Lammens" of Berkamp/Berem
Groot Wilbers	Gerrit Jan Wilbers of Dandrik	idem	Lammens	
Wierink	Rogier Casse (Almend)	Jan Wierink of Inmend	Gaanschaart	
Klein Wilbers	Jan Hendrik Schiedden	idem	Berkamp	
Baldie	Gerrit Schepers, markthouder	idem	buik verdwenen	na a.w. van Wierink
Vlaart	Erven Willem Poel (of Poelick)	? (Willem Poel is 1811 overleden)	buik verdwenen	na a.w. van De Schepers
Vlaart	Jan Hendrik van Heek, kunniker (Marktele), mede- eigenaar	Berend Heerink	Vlaart	
Vuurwa	Dank van der Wijk (Dandrik)	Wid. Jan Maasman of Berend, gch. Jenne Lammeldk	buik verdwenen	naam De Schepers of Vlaart
Scherper Gertink	Theunis Hidders Erven Hendrik Gertink	idem idem	De Schepers Larink	
Paal	's Rijks Doornik	Gerrit Poel (of Doornik)	buik verdwenen	vak naam "vrijde "Lammens-Katelse"

Het gebouw

Het schooltje in Herike was maar klein. De afmetingen worden genoemd als zijnde 4.53 bij 4.23 bij 1.95, uitgedrukt in toenmalige ellen en duimen. Bij aanname dat het hier lengtematen na

1820 en voor 1870 betreft, zijn dit ook de maten uitgedrukt in meters en centimeters (bij de invoering van het Nederlands metriek stelsel in 1820 werd namelijk 1 el gelijkgesteld met 1 meter en 1 duim met 1 centimeter). De school stond op een perceel ter grootte van 1 vierkante roede en 54 vierkante ellen (1 are, 54 ca.).

De toestand van het gebouwtje was doorgaans nogal zorgwekkend. Op 26 juli 1807 werd besloten een nieuwe school te bouwen. *“Men zou bestek laten maken en dan vervolgens kerken-spraakken (afkondigingen bij de kerk) laten afgaan teneinde gemelde School aan de minst aanneemende te besteden”*. In december van hetzelfde jaar klaagde de schoolopziener over de slechte toestand van de markescholen. De school in Stokkum werd opgeknapt, aan de school in Herike werd niets gedaan omdat er toch een nieuwe school zou komen. Echter een paar jaren later, op 13 mei 1810, werd besloten de nieuwbouw van de school in Herike niet door te laten gaan. Aan een commissie werd opgedragen om te bezien of de school in Herike, net als die in Stokkum, niet te verbeteren zou zijn. Hierna echter blijkt nergens dat de school ook werkelijk verbeterd werd.

Het was wettelijk vastgelegd dat na 1801 de gemeentebesturen de zorg hadden voor de schoolgebouwen. Echter nog in 1825 probeerde de gemeente Markelo deze last op de marke af te schuiven. Op de holting van de marke Stokkum en Hericke, die plaatsvond op 1 maart 1825, werd door de *“verwalter markenrigter”* een missive van de Schout van Markelo voorgelezen. In deze brief, gedateerd 13 januari van dat jaar,

werd gesteld dat de marke het onderhoud van de scholen in Stokkum en Herike voor haar rekening zou nemen. Voordat in de markevergadering over het voorstel werd gepraat, gaf de voorzitter eerst de mening van de erfmarkenrigter (de baron van het Weldam) zelf weer. De baron was falikant tegen het voorstel uit de brief en hij voerde daartoe diverse bezwaren aan. Hierop werd vanuit de vergadering *“ernstig bezwaar gemaakt tegen het voorstel van den Heer Schout”*. In 1828 probeerde het

gemeentebestuur alsnog geld van de marke te krijgen voor de bouw van een nieuwe school: er werd 600 gulden als vrije gift gevraagd. Zoals gebruikelijk zat de marke op zwart zaad. De geërfden gaven een politiek antwoord: *“men zou de zaak in beraad houden en er pas over beslissen, zodra de markenkas zulk een gift mogelijk zou maken”*.

Ondertussen werd er aan de school niets gedaan. Ten einde raad verzochten de inwoners van Herike in 1830 aan het markebestuur om dan maar een stuk te verkopen en met de opbrengst de verbetering van het schooltje te bekostigen. Het verzoek had geen resultaat. Men kwam meer en meer tot het besef dat de oude markenschooltjes hun tijd hadden gehad. In 1832 vroeg het gemeentebestuur van Markelo het oordeel van het provinciaal bestuur over een mogelijke samenvoeging van de scholen in Herike en Elsen. In Zwolle was geen bezwaar en op 12 juni

1834 besloot de gemeenteraad over te gaan tot de samenvoeging en een nieuwe school te bouwen op het Zuidveld in Elsen. In de notulen van de raadsvergadering was ook een beschrijving van de oude schooltjes opgenomen. Men was van mening dat de oude gebouwen geheel en al afgebroken moesten worden en door nieuwe vervangen. Het aantal leerlingen was zodanig gegroeid dat de scholen te klein waren geworden. Stokkum telde 78 leerlingen, Elsen 38 en Herike 91. *“Onder welke laatste echter door de meerdere kunde van den onderwijzer onderscheiden zijn, die van Elsen komen”*. De raad overwoog, dat de scholen niet alleen te klein waren, maar ook: *“zoo zijn dezelve ook in eenen bouwvalligen toestand, daar zij niet alleen uit leemen wanden bestaan, maar bovendien ook van slegte stroodak zijn voorzien, die door defecte toestand van het daaronder zijnde houtwerk niet digt zijn te maken, en niet alleen het schoonhouden bij nat weder zeer bemoeijelijken, maar dikwijls geheel ondoendlijk maken, en dit genomen bij de vochtige en koude leemen deelvloer of van uit keyen bestaande vloer, kan niet anders strekken, dan tot groot nadeel van de gezondheid der ter schoolgaande jeugd.”*

De geërfden van de marke Elsen besloten in de *“holtink van den 4 Februarij 1835 aan het erve Wolters”* om op het Zuidveld, tussen de erven Wolters en Huiskes, een stuk grond gratis af te staan tot opbouw van een Schoollocaal voor de Buurtschappen Elsen en Herike. Hiermee kon de nieuwbouw van de school, die al in 1834 begonnen was, voltooid worden. Overigens is over het eigendomsrecht van genoemde grond blijkbaar tot in 1956 verschil van mening geweest tussen het gemeentebestuur aan de ene kant en het markebestuur Elsen en (later) het schoolbestuur / de schoolleiding aan de andere kant.

Het Heriker schooltje is na 1834 nog in gebruik geweest als weeffabriek. In 1840 had de weeffabriek van Doeschate en Verbeek er 18 weefgetouwen. Nog eens 23 weefgetouwen waren bij particulieren geplaatst.

Onderwijs begin negentiende eeuw

In het algemeen hadden de schoolmeesters uit het begin van de negentiende eeuw kennis van lezen en schrijven, eventueel ook van zingen.

Sinds de schoolwet van 1801 was bij benoemingen een vergelijkend schoolmeestersexamen verplicht. In het begin bestond dit examen vaak uit eenvoudige opdrachten, zoals het vermaken van een ganzenpen en het voorlezen van een hoofdstuk uit de oude Statenbijbel. De bepalingen van de wet van 1801 en ook die van 1806 en 1811 werden maar langzamerhand ingevoerd.

Tot omstreeks 1820 werd (al was het sinds 1801 verplicht) bijna nergens rekenen onderwezen. In 1828, bij de verstrekking van een volledig stel maten en gewichten, bleken veel onderwijzers het in 1820 voorgeschreven metrieke stelsel niet te kennen.

Veelal werd op de markescholen slechts een deel van het jaar les gegeven. 's Zomers waren veel leerlingen druk met boerenwerkzaamheden als “beeste heun” (koeien hoeden) op de gemeen

schappelijke markegronden. Maar ook de onderwijzers hadden 's zomers weinig tijd om les te geven. Ze waren dan meestal druk met het werk op hun eigen boerenbedoening, tijdelijk in bezit dan wel in eigendom. Velen hadden met het vruchtgebruik van toegewezen markegronden een aanvulling op het magere jaarsalaris.

De “meesters”

Zoals eerder aangegeven was in in 1767 Gerrit Wilbers schoolmeester in Herike. Hij woonde op erve Vorsgezank. Dit erf was gelegen ten noorden van het huidige “Schut/Voshaank”, naast “Veldman”.

Meester Jan Harmen Scholten werd in 1788 benoemd. Hij woonde nabij de school op erve Scholten (“De Schoolte”).

Vanaf 1 januari 1819 gaf Pieter Colson Aberson les aan de school, eerst “provisioneel”, na juli met een vaste aanstelling. In Herike was het moeilijk om de schoolmeesterfunctie bezet te houden. Vóór de aanstelling van Aberson was er door de ouders geklaagd dat *“zij wel aan het schoolfonds contribueerden, maar dat hun kinderen (nog steeds) geheel van onderwijs verstoken waren”*.

Aberson, die bij Jan Hermen Beernink (aan Plasman) in de kost was, heeft op 21 oktober 1821 bij de Schout van de Gemeente Markelo, Willem Götte, aangifte gedaan van een mishandeling.

Toen hij zich, na een eerdere poging, opnieuw had begeven naar het “Mestmaal” dat gegeven werd door Willem Jansen, bakker te Goor, ten huize van de Weduwe Beernink op Plasman, had een Jan Alink, in de kost bij Hendrik Greven, hem in de “was-kamer” dadelijk geattakeerd, hem 8 à 9 kinnebakslagen gegeven en met scheldwoorden overladen. Daarna was hij door Berend Verdriet herhaalde malen op de borst gestoten. Bovendien had Harmen Kieft hem met zijn schoenen tot bloedens toe op zijn

hoofd geslagen. Ook knegt Jan Oelen en boerwerker Hendrikus Zendam werden aangeklaagd. Als getuigen werden diverse buurtgenoten genoemd. De reden van deze mishandeling is onduidelijk.

In een brief aan de Gemeente Markelo, gedateerd “den 19 November 1824”, laakt de Schoolopziener J.H. Floh de handelwijze van Pieter Colson Aberson. Aberson had ontslag als Schoolonderwijzer verlangd en had daarbij “*zijn post eigen-dunkelijk verlaten*”, wat strijdig was met de wet. Floh voegde voor het overige toe, dat “*men dezen suppliant, reeds voor lang, als eenen smeerlap, van zijn post had behooren ontzet te hebben*”. In dezelfde brief stelt de schoolopziener ten behoeve van de “*provisionele waarneming*” de jonge Boskamp voor, die “*uit hoofde van zijn Rang, de meeste aanspraak heeft; bezittende hij den derden Rang*”.

Hoe het ook zij, in 1825 was de schoolmeestersplaats in Herike vacant. Aberson, die ongetrouwd was, verliet de gemeente mede omdat zijn verzoek om meer inkomen en een nieuwe woning van de hand was gewezen.

De opvolger van Aberson werd in 1826 benoemd: Boskamp. Albert Herm Boskamp, een zoon van de schoolmeester in Stokum en geboren in 1799, werd tot onderwijzer van de jeugd in Herike aangesteld. Daarvoor was in juni 1825 een commissie benoemd om de marke te vertegenwoordigen bij het op handen zijnde vergelijkend examen voor de invulling van de vacante schoolmeestersplaats in Herike. Leden van deze commissie waren de “*verwalter erfmarkenrigter*”, de schout (burgemeester)

van Goor en Markelo W. Götte en de adellijke bewoner van kasteel De Stoevelaar, H.W.G. van der Wijck tot Stoevelaar. In 1825 werd eerst nog, na loting, de rivaal van Boskamp, Andries Wilmink, benoemd. Deze vertrok echter één jaar later naar Uselo. Met autorisatie van de minister van Binnenlandse Zaken en van Onderwijs en Waterstaat en met de toestemming van de gouverneur der provincie en zonder nieuw examen werd toen in

1826 Boskamp benoemd. Deze was nog zesentwintig jaar toen hij naar Herike kwam. Hij kreeg een kamer op het kasteel De Stoevelaar. De drie freules Van der Wijck konden op deze manier gemakkelijk huishoudonderwijs ontvangen.

Het onderwijs dat Boskamp gaf was in trek. Veel leerlingen uit Elsen liepen over naar de Heriker school. De meester van de school van de Elsener marke, H. Beumers had blijkbaar minder in zijn mars. Dit blijkt ook uit het feit dat hij als "provisieel" schoolonderwijs wordt aangeduid en dus geen officiële aanstelling heeft gehad. Hieruit zou men kunnen concluderen dat Beumers zich nooit aan een, sinds 1801 voor schoolmeesters voorgeschreven, examen heeft durven wagen.

Zodoende was het bijna vanzelfsprekend dat de Heriker meester Boskamp bij de samenvoeging in 1835 hoofd werd van de nieuwe school op het Zuidveld in Elsen.

Nu moest de vroegere Heriker meester dagelijks een langere weg van De Stoevelaar naar school afleggen. Om de weg te bekorten liet hij een voetpad aanleggen, het "*Meisterdieksken*". Het pad kruiste de Holtdijkbeek met een stevige eiken plank, het "*meistervönderken*". Later is meester Boskamp nog bij Hartgerink in Elsen in de kost geweest, totdat hij omstreeks 1840 een stuk bouwland, afgescheiden van het vroegere erve Groot Vrieling in Herike, kocht. De bedoeling was daar een huis te stichten, te gaan wonen en tevens het boerenvak te kunnen uitoefenen (in 1849 is hier alsnog het huis gebouwd, het latere Elkinkhendriek).

Onverwacht kon Boskamp in 1842 echter het aloude, eveneens in Herike gelegen, erve De (Kleine) Plegt kopen. Daar heeft Boskamp zijn verdere leven gewoond. Hij is nog op latere leeftijd, 52 jaar, getrouwd. Zijn bruid was Christina Slot (toen 46 jaar). Zij was in betrekking bij Van der Wijck op De Stoevelaar. Albert Herm Boskamp is op 6 februari 1869 overleden.

Markeschoolmeesters hadden het niet vet

Het tractement van een markeschoolmeester was niet groot. In Herike kreeg een schoolmeester per jaar f 75 uit het schoolfonds plus f 25 van de staat. Verder werd per kind een gulden en tien stuivers ontvangen. Dus een aanvulling in natura op het jaarsalaris was veelal wel nodig.

De aanvulling, zoals in Elsen, bestond dikwijls uit de opbrengst van tijdelijke bezittingen van de onderwijzer: toegewezen markegronden met een bos, weiland, vruchtbomen en rietveen.

In Herike kreeg de heer Aberson een financiële tegemoetkoming van f 7,50 "*alle vierendeel Jaars*" daar de man ongetrouwd was en aan een huis niets had omdat het traktement toch wel te klein was om zelf te kunnen huishouden. Aberson mocht voor deze tegemoetkoming wel dankbaar zijn omdat de "geërfd" vanwege de regelmatig lege kas niet zo scheutig waren. Vaak moest men bij lege kas besluiten weer wat van de (gemeenschappelijke) markegronden te verkopen.

Bij het karige loon van de vroegere schoolmeesters waren ook de emolumenten welkom. De kinderen brachten turf mee, die deels in de school maar voor een ander deel in de woning van de meester werden opgestookt. Met Pasen werden er eieren meegebracht voor de meester. Ook waren er aan het bezit van bepaalde boerderijen vaste "uitgangen" verbonden. De opbrengst hiervan, bijv. "*een Spind Rogge*", kwam ten goede aan de school, d.w.z. aan de onderwijzer.

Ten opzichte van de andere schoolmeesters in de marken Hericke en Elsen had meester Boskamp blijkbaar wel een betere financiële positie. Als men de verhalen daarover in Herike mocht geloven, had Albert Herm de een of andere erfenis ont-

vangen (mogelijk van Greven, Beusbergen). Hij was in ieder geval in staat om bijzondere uitgaven te doen, die hij niet uit zijn onderwijzersinkomen kon betalen, zoals o.a. de aankoop van De (Kleine) Plegt. Meester Boskamp had verder naast het school

meestersalaris en het inkomen van zijn boerderij nog huuropbrengsten van de Elsener molen, die hij samen de medeëigenaren E. Hartgerink en Jan Sprokkereef had laten bouwen.

Voor de samenstelling van dit artikel over de School in Herike zijn onder meer de volgende bronnen geraadpleegd:

Artikelen in de Gelders-Overijsselsche Courant: "Geschiedenis van een school", in 5 afleveringen van november 1955 tot januari 1956 door Adriaan Buter met o.a.:

Elsens school staat op grond van de marke

Markenschooltjes waren niet meer dan slechte schuren

*Meester Boskamp had meer in zijn mars dan het snijden van een ganzepen-
Uitgave: "Het Markelose geslacht "Elkink", 1995, door G. Stokreef-
Braakman*

*Artikel in Twent/-Nieuws van de Week, voorjaar1991: " School Elsen
stond op Brink" door D. Lonink.*

Website van een aantal Nederlandse archiefinstellingen:

www.dewoonomgeving.nl, Op deze site zijn de kadastrale gegevens uit 1832 te vinden: minuutplans en OAT's ("Oorspronkelijk Aanwijzende Tafels").

Gedicht

‘U zit daar mooi en hoog te paard’,
sprak eens een wesp en zeer bedaard
antwoordde de hommel, die zich blij
tegoed deed op de Borkelds’ hei.
‘Zegt u dat wel, ik zit hier goed
en voed me met wat hengstenbloed’.
De wesp, jaloers van aard, dat bleek
want dacht: dat’s een gemene streek,
ik hoor daar op dat paard in ‘t zadel.
Ik ben een graaf-wesp, dus van adel.

Tien jaar Stichting Heemkunde Markelo

Het werk van de vrijetijdshistorici heeft een groot lezerspubliek. Zij en hun lezers voelen zich intensief betrokken bij de geschiedenis die zij willen herbeleven. In vele plaatsen zijn, binnen de historische verenigingen, grote groepen mensen bezig om met engelengeduld de lokale geschiedenis uit te zoeken. En dat allemaal op gehele vrijwillige basis.

Op 1 maart 1996 is de Stichting Heemkunde Markelo opgericht. Sinds die datum hebben we in de kelder van het voormalige gemeentehuis in Markelo een eigen onderkomen. Daar zijn een 30-tal medewerkers op dinsdag- en dondermorgen actief bezig om het archief doelmatig in te richten en het archiefmateriaal toegankelijk te maken voor derden.

In de afgelopen tien jaar hebben we al heel wat bereikt. Er zijn een drietal boeken uitgegeven over de geschiedenis van Markelo, die alle zijn uitverkocht. Eveneens verschenen een uitgave over belastingregisters en een CD waarop is vastgelegd de Burgerlijke Stand na 1811 en de kerkelijke registers.

Tevens zijn 960 boerderijen en panden getraceerd en hun bewoners, ruim 36.000 personen.

Totaal ruim 150.000 namen zijn in de computer gebracht. Deze gegevens zijn beschikbaar voor genealogisch onderzoek etc.

Verder is een geïndexeerd fotobestand van ruim 15.000 foto's ingebracht, van deze foto's is ruim de helft gedigitaliseerd, en een krantenknipselarchief vanaf 1880 met ruim 40.000 krantenknipsels.

Momenteel zijn we bezig om, samen met de andere historische verenigingen in de Hof van Twente, om onder de naam De Hofmarken, het foto- en krantenarchief van genoemde verenigingen online te maken. Een klus waar we het eerst komende jaar heel druk mee zullen zijn. Begin 2007 hopen wij het betreffende systeem operationeel te hebben.